

Beheer en hydrologie in Natuurschoon, Nietap

Concept kort verslag van rondwandeling 13 april 2011 en vleermuizen inventarisatie 20 mei 2011.

In 1997 is een hydrologisch onderzoek verricht in het *Natuurschoon* om te onderzoeken welke factoren verdroging, verzuring en eutrofiëring veroorzaken in het gebied. De waterhuishouding speelt een belangrijke rol in het gebied.

Het gebied *Natuurschoon* behoort tot het potkleigebied. De potkleilaag in het gebied is ten minste 20cm dik, en kan zelfs dikker dan 10 meter zijn. Op enkele plaatsen ligt deze potkleilaag ondieper dan 120cm onder maaiveld. In het *Natuurschoon* gebied ligt deze laag zelfs ondieper dan 40cm onder maaiveld. Door de aanwezigheid van deze potkleilagen in het gebied ontstaan er lokale kleine grondwatersystemen in de bovenlagen, en grote schaalsystemen in de onderlagen. Daarnaast zijn er grote variaties in grondwaterstanden tussen de seizoenen. In de wintermaanden kan het water niet wegzakken door de ondoorlaatbare potkleilaag, terwijl in de zomer aanvoer van het diepe grondwater niet mogelijk is. Maatregelen ten behoeve van afwateren of vernatten hebben hierdoor soms op kleine of op grote schaal effect.

Afwatering hertenkamp

Er zijn plannen om de voormalige hertenkamp om te vormen naar een recreatieveld. Echter is het veld in de huidige situatie te vochtig voor een recreatieveld. Vanuit de Vereniging Natuurschoon werd de vraag gesteld hoe dit aangepakt zou kunnen worden. Het eerste voorstel is om te overwegen het speelveld op een drogere locatie te realiseren. Zoals in het veld en op de hoogtekkaart is te zien dat dit veld één van de laagst gelegen gebieden van *Natuurschoon* is. Het volgende alternatief is om ondiepe afwatering aan te leggen naar de watergang langs de laan (zie kaart). Eventueel kan aan de noordzijde een poel worden aangelegd, om nog wel enig water in het gebied te houden.

De watergang langs de laan tussen de beek en het hertenkamp, wordt één tot twee jaarlijks machinaal schoongemaakt. Deze werkzaamheden zien er goed uit. Het is van belang niet te diep te graven. Wanneer te diep wordt gegraven kan de potkleilaag worden aangetast en zal meer water worden onttrokken uit het gebied. Hierdoor kan meer verdroging op de 'beekwal' optreden. De aanwezigheid van verjonging van Beuk en Esdoorn indiceert dat aan de oostelijke kant van de beekwal verzuring optreedt (als gevolg van verdroging). Ook de lage bedekking van Bosanemoon aan deze zijde van de wal is een indicatie voor verzuring.

Aan de noord-westzijde van de hertenkamp ligt een duiker in de afwaterende greppel. Deze duiker dient af en toe schoongemaakt te worden. Het is niet noodzakelijk deze te verdiepen, of de greppel te verondiepen. Dit geldt ook voor de duiker aan de noordoost zijde van de voormalige hertenkamp.

De watergang, langs de noordzijde van de hertenkamp, wordt ook machinaal geschoond. Het materiaal uit de greppel is direct naast de greppel gestort. Dit zou in de toekomst vermeden moeten worden. De bodem is hier voedselarm en wordt bedekt met kenmerkende soorten als Bosanemoon en Grote muur. Door het materiaal niet af te voeren wordt de bodem voedselrijker en zal op den duur de kruid- en struiklaag worden gedomineerd door brandnetel en braam. Het advies is om het greppelmateriaal af te voeren, naar buiten het *Natuurschoon*. Indien dit niet mogelijk is, kan het in de houtwal aan de overzijde van het pad worden uitgestrooid. Deze

houtwal is al voedselrijk (te zien aan het voorkomen van brandnetel en braam), mogelijk door het invang van voedingsstoffen uit het naburige weiland.

Bosperceel ten westen van hertenkamp

De rabatten/greppels in dit bosperceel liggen dicht met blad, maar voeren nog voldoende water af. Deze greppels hoeven niet geschoond te worden.

Meest westelijk perceel

Bijzonder bosperceel. Vermoedelijk een voormalig hooiland met hakhout. Hier staan kenmerkende 'iepen'. Het is zou aardig zijn de greppel en de struweelranden te schonen en ruigte en struiken te verwijderen. Hierdoor ontstaat er een doorkijk naar dit perceel.

Vagevuur

Dit ven betreft een pingoruïne. Enkele jaren geleden is dit ven geschoond. Het ziet er goed uit. Om de pingoruïne meer uitstraling te geven, zou meer struik- en bosopstand rond het ven verwijderd kunnen worden. Aan de zuidzijde van het ven ligt een afwateringssloot van een intensief beheerd weiland. In natte periodes loopt het water van deze sloot over in het ven. Hierdoor stroomt voedselrijk water het ven in. Om eutrofiëring van het ven te voorkomen, wordt aangeraden te kijken naar maatregelen om te voorkomen dat het oppervlakte water van dit weiland in het ven terecht komt.

Weiland met duiventil

De plannen zijn om de afwatering van dit perceel te verbeteren door de greppelstructuur in het weiland weer te herstellen. Rondom het weiland wil de Vereniging weer een sloot graven. De verwachting is dat dan Pitrus ook weer zal afnemen.

In natuurherstelprojecten is de opkomst van Pitrus een bekend probleem. Door het stoppen met bemesting neemt vaak de hoeveelheid stikstof in de bodem wel snel af, maar blijft de bodem een hoog fosfaatgehalte behouden. Door de ruime beschikbaarheid van fosfaat kan pitrus weer floreren. Veelal door de pitrusgraslanden voor meerdere jaren jaarlijks te maaien en afvoeren neemt pitrus weer af en ontstaat er een bloemrijk grasland. Ook door het bemestingbeleid (geen fosfaat, maar wel kali en stikstof) van het grasland aan te passen kan pitrus afnemen. Het advies is om met de pachter van het weiland naar deze mogelijkheden te kijken.

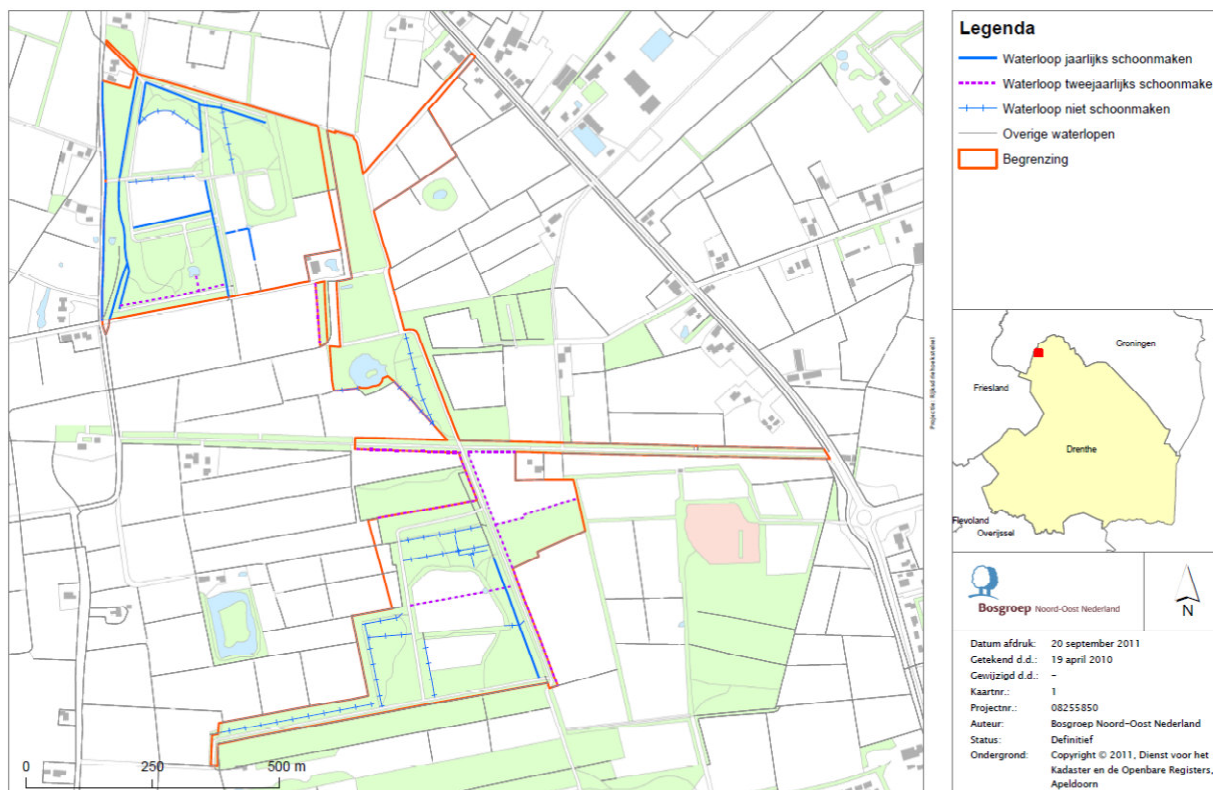
Aan de zuidzijde van dit weiland is een poel aangelegd. Deze poel ligt erg ongelukkig. De poel wordt overschaduwd door de Beukenlaan. Een goed functioneerde amfibieënpool moet aangelegd worden met een zonnige flauwe oever. Wanneer de greppels worden aangepakt, zou het verplaatsen van de poel ook tot de mogelijkheden kunnen behoren.

Watergangen in bosperceel met vijver

De greppels langs de zuid- en oostzijde van dit bosperceel zijn behoorlijk diep, maar vaak niet waterdragend. Deze zouden verondiept kunnen worden om verdroging van het bos tegen te gaan.

Bospercelen ten zuiden van Zuidelijke bospercelen Toutenburgsingel

De watergangen in deze bospercelen liggen dicht met blad maar voeren het water voldoende af. Deze hoeven niet te worden geschoond.

Vleermuizen in Natuurschoon

Op 20 mei 2011 zijn vleermuizen geïnventariseerd in het Natuurschoonbos. De inventarisatie heeft zich geconcentreerd op het noordelijke gebied. Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om zich te oriënteren in een gebied en het lokaliseren van prooien tijdens de jacht. Tijdens avond- en/of ochtendbezoeken kunnen vliegende en baltsende vleermuizen worden waargenomen door de ultrasone geluiden die zij maken, hoorbaar te maken. Dit kan met behulp van ultrasoongeluiddetectoren (batdetectors).

De eerste vleermuis die gehoord werd was een Gewone dwergvleermuis, zo'n 20 minuten na zonsondergang. Deze vloog door de beukenlaan, ten westen van het duiventilweiland. Gewone dwergvleermuis leeft in gesloten tot halfopen landschappen in kleinschalige landbouwgebieden, dorpen, steden, parken en tuinen. Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. De verblijfplaatsen worden in spouwmuren gevonden, maar ook achter betimmeringen en daklijsten of onder dakpannen. Gewone dwergvleermuizen gebruiken de verblijfplaatsen van het netwerk plaatsgetrouw, maar verhuizen daarbinnen vaak. Overwinterende dieren verblijven vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter daklijsten en onder dakpannen, maar ook in spleten in muren van forten.

(toevoegen: sociale roep mannetje Gewone dwergvleermuis. Gewone dwergvleermuis maakt tijdens zijn vlucht korte hoge geluidsignalen. De sociale roep klinkt in het gewoon tempo als een

gekras van een krekkel (Pprrrrrt, pprrrt). Wanneer dit vertraagd wordt afgespeeld, zoals in het geluidsfragment, klinkt het als een vogeltje.

Iets later vlogen meerdere exemplaren Rosse vleermuis aan de zuidoost hoek van het duiventilweiland langs. Vermoedelijk hebben deze een verblijfplaats in het bos rondom de vijver. Er zijn geen verblijfplaats tijdens dit avondbezoek kunnen vaststellen. Rosse vleermuizen zijn typische bewoners van oude bomen, maar tegelijkertijd zijn ze gebonden aan open landschap, zoals veengebieden, moerassen, grote meren, infiltratiegebieden en uiterwaarden. Rosse vleermuizen jagen hoog in de lucht, op meer dan 100 m hoogte. Direct na het uitvliegen jagen dieren veel lager, boven een open plek in het bos, langs een bosrand of boven beschutte waterpartijen of weilanden. Rosse vleermuizen gebruiken vooral boomholten (onder andere spechtengaten) als verblijfplaats, ook als winterverblijf.

(*toevoegen geluid overvliegende Rosse vleermuis*). Rosse vleermuis produceert lange signalen op twee frequenties, waardoor je een hoge en lage toon hoort.

Gedurende de avond, werden de laan ten oosten van het duiventilweiland en het bosperceel met vijver druk bezocht door vleermuizen. Hier werd ook Laatvlieger waargenomen. Laatvlieger is een gebouwbewonende soort die overal in Nederland wordt aangetroffen, vooral in relatief open gebied. Het is een typische soort van het agrarische landschap en bebouwingskernen. In de buurt van de bebouwde kom wordt Laatvlieger vaak gezien, jagend op insecten in het licht van straatlantaarns. Doorgaans vliegt Laatvlieger in de beschutting van bosranden, heggen en lanen op een hoogte tussen 5 m en 20 m boven (vochtige) graslanden, weilanden, langs kanalen en vaarten en in tuinen en parken met vijvers. Verblijfplaatsen van de (kraam)groepen zijn vooral bekend in en op gebouwen: in spouwmuren, achter betimmeringen en daklijsten, onder dakpannen en op zolders. Ze bewonen een netwerk van verschillende huizen tot op hooguit enkele honderden meters uit elkaar. Ze verhuizen soms wel binnen het netwerk, maar zijn in principe erg plaatsgetrouw. Soms wordt hetzelfde huis jaar na jaar als zomer- en winterverblijf gebruikt. Vliegroutes volgen, waar mogelijk, lijnvormige structuren, maar bij gunstige weersomstandigheden wordt over grotere afstanden door open gebied gevlogen.

(*toevoegen laatvlieger*). Laatvlieger maakt lagere en langere tonen dan een Gewone dwergvleermuis.

Waarschijnlijk zijn nog twee andere vleermuissoorten deze avond waargenomen, mogelijk Ruige dwergvleermuis en een *Myotis*-soort (hier behoren o.a. Watervleermuis, Meervleermuis en Franje staart toe). Alleen konden deze door een technische fout niet op soort worden gebracht.

De lanen en de afwisseling van bos met weiland biedt een zeer geschikt jachtgebied voor verschillende vleermuissoorten. Daarnaast staan in de lanen en in de bospercelen oude en dode bomen met holte en spleten. Hierin kunnen, naast vogels zoals Gekraagde roodstaart en Koolmees, ook boombewonende vleermuissoorten een verblijfplaats hebben.